

రాష్ట్ర శాసన వ్యవస్థ

రాజ్యాంగంలోని VI భాగంలో 168 నుంచి 212 వరకు ఉన్న ప్రకరణలు రాష్ట్ర శాసన వ్యవస్థ గురించి వివరిస్తాయి.

❑ రాజ్యాంగంలోని 168వ అధికరణ రాష్ట్ర శాసనసభల నిర్మాణం గురించి తెలియజేస్తుంది. ఈ అధికరణ ప్రకారం-

❑ ప్రతి రాష్ట్ర శాసన నిర్మాణ శాఖలో గవర్నర్, ఒకటి లేదా రెండు సభల సభ్యులు ఉంటారు.

❑ ప్రస్తుతం భారతదేశంలో ఏడు రాష్ట్రాల్లో ద్విసభావిధానం (2 సభలు) అమల్లో ఉంది. అవి జమ్మూకాశ్మీర్, ఉత్తర ప్రదేశ్, బీహార్, మహారాష్ట్ర, కర్ణాటక, ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు తెలంగాణ.

❑ మిగిలిన రాష్ట్రాల్లో ఒకే సభ ఉంటుంది.

❑ రెండు సభలున్న రాష్ట్రాల శాసనసభల్లో మొదటి సభను విధానసభ అని, రెండో దాన్ని విధానపరిషత్ అని అంటారు.

❑ రెండు సభలున్నప్పుడు రాష్ట్ర శాసన వ్యవస్థ లేదా రాష్ట్ర శాసన నిర్మాణ శాఖలో గవర్నర్తో పాటు విధానసభ, విధానపరిషత్ ఉంటాయి. ఒకసభ ఉన్నప్పుడు గవర్నర్తోపాటు విధానసభ ఉంటుంది.

❑ విధాన పరిషత్ అనేది రాష్ట్ర శాసన నిర్మాణ శాఖలో రెండో సభ. దీన్నే శాసన మండలి, ఎగువసభ, శాశ్వతసభ, పెద్దలసభ అని పిలుస్తారు.

❑ 168 అధికరణ ప్రకారం విధాన పరిషత్ రాష్ట్ర శాసన నిర్మాణ శాఖలో భాగం.

❑ 169వ అధికరణ ప్రకారం ఒక రాష్ట్రంలో విధాన పరిషత్‌ను ఏర్పాటు చేస్తూ లేదా రద్దు చేస్తూ పార్లమెంట్ శాసనం చేస్తుంది. ఈ అధికరణ ప్రకారం విధాన పరిషత్ ఏర్పాటు లేదా రద్దుపై తుది నిర్ణయం తీసుకునే అధికారం పార్లమెంట్‌కు మాత్రమే ఉంది.

విధాన పరిషత్ ఏర్పాటు లేదా రద్దు విధానం

❑ రాష్ట్ర విధాన పరిషత్ ఏర్పాటు లేదా రద్దుకు సంబంధించి విధానసభ ప్రత్యేక మెజారిటీతో తీర్మానాన్ని ఆమోదించి పార్లమెంట్‌కు పంపాలి.

❑ రాష్ట్ర విధాన సభ తీర్మానానికి అనుగుణంగా పార్లమెంట్ సాధారణ మెజారిటీతో ఏర్పాటు లేదా రద్దుకు సంబంధించి శాసనం చేస్తుంది.

విధాన పరిషత్ నిర్మాణం

❑ విధాన పరిషత్ నిర్మాణం గురించి 171వ అధికరణ తెలియజేస్తుంది. దీని ప్రకారం..

❑ విధాన పరిషత్ మొత్తం సభ్యుల సంఖ్య, విధాన సభ మొత్తం సభ్యుల సంఖ్యలో $\frac{1}{3}$ వ వంతు మించ కూడదు. కనీస సభ్యుల సంఖ్య 40కి తగ్గకూడదు.

❑ విధాన పరిషత్ సభ్యుల్లో $\frac{5}{6}$ వ వంతు మందిని ఎన్నుకుంటారు. $\frac{1}{6}$ వంతు మందిని నామినేట్ చేస్తారు.

❑ విధాన పరిషత్ ఎన్నికలు పరోక్ష పద్ధతిలో వైష్ణవ ప్రాతినిధ్య విధానంలో ఓటు బదలాయింపు ద్వారా జరుగుతాయి.

నామినేటెడ్ సభ్యులు: వివిధ రంగాల్లో అనుభవం, ప్రత్యేక పరిజ్ఞానం ఉన్నవారిని గవర్నర్ నామినేట్ చేస్తారు. అవి: సాహిత్యం, శాస్త్రీయ విజ్ఞానం, సామాజిక సేవ, కళలు, సహకార ఉద్యమం.

సభ్యులను నాలుగు రకాలుగా ఎన్నుకుంటారు.

1) విధాన పరిషత్‌లో 1/3వ వంతు సభ్యులను గ్రామీణ, పట్టణ, స్థానిక సంస్థల ప్రతినిధులు ఎన్నుకుంటారు.

2) 1/3వ వంతును విధానసభ సభ్యులు ఎన్నుకుంటారు.

3) గ్రాడ్యుయేషన్ పూర్తిచేసి కనీసం మూడేళ్లయినవారు 1/12వ వంతు సభ్యులను ఎన్నుకుంటారు. వీరు ఎక్కడ డిగ్రీ పొందినా ఎన్నిక జరిగే రాష్ట్రంలో నివాసం ఉండాలి.

4) 1/12వ వంతు సభ్యులను రాష్ట్ర సెకండరీ స్థాయి పాఠశాలకు తక్కువ కాకుండా ఉండే విద్యాసంస్థల్లో కనీసం మూడేళ్లు ఉపాధ్యాయులుగా ఉన్నవారు ఎన్నుకుంటారు.

ఈ విధంగా శాసనమండలి లేదా విధాన పరిషత్ సభ్యుల కూర్పునకు సంబంధించిన పథకాన్ని రాజ్యాంగం తాత్కాలిక ప్రాతిపదికన ఖరారు చేసి, అదే తుది పథకం కాదని కూడా స్పష్టం చేసింది. దీన్ని సవరించి లేదా రద్దుచేసి కొత్త కూర్పును ప్రతిపాదించే అధికారాన్ని పార్లమెంట్‌కు రాజ్యాంగం కల్పించింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ - విధాన పరిషత్

౫ ఆంధ్రప్రదేశ్ విధాన పరిషత్‌ను మొదట 1958 జులై 7న భారత మొదటి రాష్ట్రపతి బాబూ రాజేంద్రప్రసాద్ ప్రారంభించారు.

అప్పుడు ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి నీలం సంజీవరెడ్డి.

¤ 1985లో ఎస్.టి. రామారావు ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్న సమయంలో విధాన పరిషత్‌ను రద్దు చేశారు.

¤ 2004లో వై.ఎస్. రాజశేఖర్‌రెడ్డి ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్న కాలంలో విధాన పరిషత్ ఏర్పాటుకు సంబంధించి ఆంధ్రప్రదేశ్ విధానసభ ప్రత్యేక మెజారిటీతో తీర్మానం చేసి పార్లమెంట్ పరిశీలనకు పంపింది.

¤ 2007లో ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో విధాన పరిషత్‌ను పునరుద్ధరించారు. అప్పటి తాత్కాలిక గవర్నర్ రామేశ్వర్ ఠాకూర్ విధాన పరిషత్‌ను పునరుద్ధరించారు.

విధాన సభ నిర్మాణం

¤ రాజ్యాంగంలోని 170వ అధికరణ విధానసభ నిర్మాణం గురించి తెలియజేస్తుంది.

¤ విధానసభను దిగువసభ, మొదటిసభ, శాసనసభ లేదా అసెంబ్లీగా పిలుస్తారు.

¤ విధానసభ మొత్తం సభ్యుల సంఖ్య 60కి తగ్గకూడదు. గరిష్ఠంగా 500కి మించకూడదు.

విధానసభ సభ్యుల సంఖ్య ఆ రాష్ట్ర జనాభాపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అయితే చిన్న రాష్ట్రాలైన గోవా, మిజోరం, సిక్కిం లాంటి రాష్ట్రాల్లో కనిష్ఠ సభ్యుల సంఖ్య విషయంలో మినహాయింపు ఉంది. అక్కడ 60 కంటే తక్కువగా ఉన్నారు.

విధానసభ - రిజర్వేషన్లు: రాజ్యాంగంలోని 332 అధికరణ ప్రకారం రాష్ట్ర విధాన సభల్లో ఎస్.సి.,

ఎస్.టి.లకు కొన్ని స్థానాలను రిజర్వ్ చేస్తారు. రాష్ట్రం మొత్తం జనాభాలో ఎస్.సి., ఎస్.టి.

జనాభాను పరిగణనలోకి తీసుకుని స్థానాలను రిజర్వ్ చేస్తారు.

రాజ్యాంగంలో మొదట ఎస్.సి., ఎస్.టి.లకు శాసనసభల్లో రిజర్వేషన్లను పదేళ్లకు పరిమితం చేశారు. అయితే, తర్వాత రాజ్యాంగ సవరణల ద్వారా రిజర్వేషన్ల కాలపరిమితిని పొడిగిస్తూ వస్తున్నారు. మొదటిసారిగా 8వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం- 1959 ద్వారా ఎస్.సి., ఎస్.టి. రిజర్వేషన్లు (చట్ట సభల్లో) మరో పదేళ్లు అంటే 1970 వరకు పొడిగించారు. ఇలా పదేళ్లకోసారి దీన్ని పొడిగిస్తున్నారు. 23వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం- 1969, 45వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం- 1980, 62వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం- 1989, 79వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం- 1999 ద్వారా 2010 సంవత్సరం వరకు పొడిగించారు. 2010 నుంచి 2020 వరకు రిజర్వేషన్లను పొడిగిస్తూ ప్రతిపాదించిన 109వ రాజ్యాంగ సవరణ బిల్లును 2009 ఆగస్టులో పార్లమెంటు ఆమోదించింది.

రాజ్యాంగంలోని 333వ అధికరణ ప్రకారం రాష్ట్ర శాసనసభల్లో ఆంగ్లో - ఇండియన్లకు తగినంత ప్రాతినిధ్యం లేదని గవర్నర్ భావిస్తే, ఆంగ్లో - ఇండియన్ల నుంచి ఒకరిని గవర్నర్ విధానసభకు నామినేట్ చేస్తారు.

విధాన సభలు - నియోజక వర్గాల పునర్విభజన

❑ జనాభా లెక్కల సేకరణ పూర్తయిన తర్వాత నియోజక వర్గాలను పునర్విభజించాలి. దీనికి అనుగుణంగా 2001 జనాభా లెక్కల ఆధారంగా నియోజక వర్గాల పునర్విభజన చేసేందుకు 2003లో 87వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం చేశారు.

87వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం ప్రకారం..

❑ 2001 జనాభా లెక్కల ప్రాతిపదికన ప్రతి రాష్ట్రాన్ని పార్లమెంటరీ, శాసనసభ నియోజక వర్గాలుగా పునర్విభజన చేయాలి.

❑ లోక్సభలో, రాష్ట్రాల శాసనసభల్లో ఎస్.సి., ఎస్.టి.లకు రిజర్వ్ స్థానాల సంఖ్యలో 2001 జనాభా లెక్కల ప్రాతిపదికన మార్పులు చేయాలి.

❑ లోక్సభలో, రాష్ట్రాల శాసనసభల్లో మొత్తం స్థానాల సంఖ్యలో మాత్రం మార్పు ఉండదు. అంటే ఈ స్థానాల సంఖ్యను 2001 జనాభా లెక్కల ఆధారంగా పెంచడం లేదా తగ్గించడం చేయరు. రిజర్వ్‌షన్లలో మాత్రమే అవసరమైన మార్పులు చేస్తారు. 1971 జనాభా లెక్కల ఆధారంగా ప్రస్తుతం ఉన్న స్థానాల సంఖ్యనే 2026 వరకు కొనసాగిస్తారు.

ఎన్నిక విధానం

విధాన సభకు ప్రత్యక్ష పద్ధతిలో ఎన్నికలు జరుగుతాయి. రాష్ట్రాన్ని విధానసభ నియోజక వర్గాలుగా విభజిస్తారు. ఆ నియోజక వర్గాల్లోని ఓటర్లు ప్రత్యక్షంగా ప్రతినిధులను ఎన్నుకుంటారు.

విధానసభ, విధాన పరిషత్ స్థానాలు

❑ భారతదేశంలో అత్యధికంగా విధానసభ స్థానాలున్న రాష్ట్రాలు వరుసగా ఉత్తరప్రదేశ్ (403), పశ్చిమ బెంగాల్ (294), మహారాష్ట్ర (288), బీహార్ (243).

❑ భారతదేశంలో తక్కువ విధానసభ స్థానాలున్న రాష్ట్రం - సిక్కిం (32 స్థానాలు).

❑ తక్కువ విధాన సభ స్థానాలున్న రాష్ట్రాల్లో రెండో స్థానంలో ఉన్న రాష్ట్రాలు మిజోరం, గోవా. ఒక్కో రాష్ట్రంలో 40 చొప్పున విధానసభ స్థానాలున్నాయి.

❑ 60 స్థానాలున్న రాష్ట్రాలు అరుణాచల్‌ప్రదేశ్, నాగాలాండ్, త్రిపుర, మేఘాలయ, మణిపూర్.

❑ ఈశాన్య రాష్ట్రాల్లో ఎక్కువ విధాన సభ స్థానాలున్న రాష్ట్రం అసోం (126).

- ❑ దక్షిణాది రాష్ట్రాల్లో ఎక్కువ విధాన సభ స్థానాలున్న రాష్ట్రం తమిళనాడు (235).
- ❑ విధానసభ ఉన్న కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలు - ఢిల్లీ, పాండిచ్చేరి.
- ❑ భారతదేశంలో అతి తక్కువ విధానసభ స్థానాలున్న శాసనసభ - పాండిచ్చేరి. అక్కడ 30 స్థానాలు మాత్రమే ఉన్నాయి.
- ❑ విధాన పరిషత్లో అత్యధిక స్థానాలున్న రాష్ట్రం ఉత్తరప్రదేశ్ (99)
- ❑ జమ్మూకాశ్మీర్ విధాన పరిషత్లో కేవలం 36 స్థానాలే ఉన్నాయి.

కాల పరిమితి

- ❑ విధాన పరిషత్ శాశ్వతసభ. దీని సభ్యుల కాలపరిమితి ఆరేళ్లు. మొత్తం సభ్యుల్లో 1/3వ వంతు సభ్యులు ప్రతి రెండేళ్లకోసారి పదవీ విరమణ చేస్తారు.
- ❑ విధానసభ కాలపరిమితి అయిదేళ్లు. దీని తొలి సమావేశం జరిగిన తేదీ నుంచి అయిదేళ్లు ముగిసేవరకు ఈ సభ కొనసాగుతుంది. అయిదేళ్ల కాలపరిమితి ముగిసిన వెంటనే రద్దయిపోతుంది.
- ❑ 1976లో 42వ రాజ్యాంగ సవరణ ద్వారా విధానసభ కాలపరిమితిని అయిదేళ్ల నుంచి ఆరేళ్లకు పెంచారు. మళ్లీ 1978లో 44వ రాజ్యాంగ సవరణ ద్వారా కాల పరిమితిని అయిదేళ్లకు తగ్గించారు.
- ❑ విధానసభ కాలపరిమితి ముగిసేలోపు అవసరమైతే ముఖ్యమంత్రి సలహాపై గవర్నరు విధానసభను రద్దుచేయవచ్చు.

❑ జాతీయ అత్యవసర పరిస్థితి అమల్లో ఉన్నప్పుడు విధానసభ కాలపరిమితిని ఏడాది పొడిగిస్తూ పార్లమెంట్ శాసనం చేయవచ్చు.

సభ్యుల అర్హతలు

❑ భారతీయ పౌరసత్వం వుండాలి.

❑ విధానసభ సభ్యుడిగా ఎన్నిక కావడానికి కనీస వయోపరిమితి 25 ఏళ్లు. విధాన పరిషత్ సభ్యుడిగా ఎన్నిక కావడానికి కనీస వయోపరిమితి 30 ఏళ్లు.

❑ పార్లమెంటు నిర్ణయించే ఇతర అర్హతలు ఉండాలి.

శాసనసభ కార్యకలాపాల నిర్వహణ

శాసనసభను సమర్థంగా, క్రమబద్ధంగా నిర్వహించేందుకు రాజ్యాంగం ఏర్పాట్లు చేసింది.

శాసనసభ అధిపతులు

శాసనసభ అధిపతుల్లో విధానసభ స్పీకర్, డిప్యూటీ స్పీకర్, విధాన పరిషత్ చైర్మన్, డిప్యూటీ చైర్మన్ల గురించి తెలుసుకోవాలి. రాజ్యాంగంలోని 178వ అధికరణ ప్రకారం విధానసభ ఏర్పడిన వెంటనే విధానసభ సభ్యులు తమలో ఒకరిని స్పీకర్గా, మరొకరిని డిప్యూటీ స్పీకర్గా ఎన్నుకుంటారు. ఒకవేళ ఎప్పుడైనా స్పీకర్, డిప్యూటీ స్పీకర్ పదవులకు ఖాళీ ఏర్పడితే కొత్తవారిని ఎన్నుకోవాలి.

సాధారణ ఎన్నికల తర్వాత జరిగే మొదటి సమావేశంలో విధానసభ స్పీకర్‌ను ఎన్నుకుంటారు. ఈ సమావేశ తేదీని గవర్నర్ తెలియజేస్తారు. విధానసభ స్పీకర్‌గా ఎన్నికయ్యే వ్యక్తి విధానసభ సభ్యుడై ఉండాలి. విధానసభ రద్దయినా స్పీకర్ పదవిలోనే ఉంటారు. నూతన విధానసభకు ఎన్నికలు జరిగి కొత్త స్పీకర్ ఎంపికై పదవిని స్వీకరించేవరకు ఆయన పదవిలో కొనసాగుతారు.

పదవీకాలం: స్పీకర్ పదవీకాలం అయిదేళ్లు. ఆ తర్వాత కొత్త స్పీకర్‌ను ఎన్నుకునేంత వరకు ఆ పదవిలో కొనసాగుతారు. ఒక వ్యక్తి స్పీకర్‌గా ఎన్ని పర్యాయాలైనా ఎన్నిక కావచ్చు. ఎన్నికైన తర్వాత కూడా స్పీకర్‌కు తన

పార్టీలో సభ్యత్వం ఉంటుంది. కానీ పార్టీ కార్యకలాపాలతో సంబంధం లేకుండా దూరంగా ఉంటారు.

డిప్యూటీ స్పీకర్: స్పీకర్ పదవి ఖాళీ అయినప్పుడు, విధానసభ స్పీకర్ సమావేశానికి హాజరు కానప్పుడు ఆ బాధ్యతలను డిప్యూటీ స్పీకర్ నిర్వహిస్తారు. స్పీకర్, డిప్యూటీ స్పీకర్ పదవులు ఖాళీగా ఉంటే విధానసభలో ఒకరిని స్పీకర్ విధులు నిర్వర్తించేందుకు తాత్కాలిక స్పీకర్‌గా గవర్నర్ నామినేట్ చేస్తారు.

స్పీకర్, డిప్యూటీ స్పీకర్ల తొలగింపు, రాజీనామా: విధానసభ స్పీకర్, డిప్యూటీ స్పీకర్ కింది సందర్భాల్లో తమ పదవులు కోల్పోతారు.

❑ విధానసభ సభ్యత్వాన్ని కోల్పోయినప్పుడు,

❑ తమ పదవులకు సభ్యులు రాజీనామా చేసినప్పుడు. ఇలాంటప్పుడు స్పీకర్ తన రాజీనామా లేఖను డిప్యూటీ స్పీకర్కు, డిప్యూటీ స్పీకర్ తన రాజీనామా లేఖను స్పీకర్కు పంపాలి.

❑ విధానసభ్యుల్లో మెజారిటీ సభ్యులు తీర్మానం ద్వారా స్పీకర్, డిప్యూటీ స్పీకర్లను తొలగించవచ్చు.

ప్రోటెం స్పీకర్: విధానసభకు ఎన్నికల తర్వాత మొదటిసారిగా జరిగే సమావేశానికి సీనియర్ సభ్యుడిని గవర్నర్ ప్రోటెం స్పీకర్గా నియమిస్తారు. ప్రోటెం స్పీకర్ సభ్యులతో ప్రమాణం చేయించి, కొత్త స్పీకర్ ఎన్నికను నిర్వహిస్తారు.

ప్యానెల్ స్పీకర్: విధానసభలో స్పీకర్, డిప్యూటీ స్పీకర్ సభా కార్యకలాపాల నిర్వహణకు హాజరుకాలేనప్పుడు, అందుబాటులో లేనప్పుడు సభాకార్యకలాపాలు జరిగేందుకు ప్యానెల్ స్పీకర్లు ఉంటారు. వీరికి సభను నిర్వహిస్తున్నంతసేపు స్పీకర్ లేదా డిప్యూటీ స్పీకర్కు ఉండే అధికారాలు ఉంటాయి. వీరిని స్పీకర్ నామినేట్ చేస్తారు. ఆరుగురు ప్యానెల్ స్పీకర్లు ఉంటారు.

విధాన పరిషత్ చైర్మన్, డిప్యూటీ చైర్మన్: రాజ్యాంగంలోని 182వ అధికరణ ప్రకారం

విధానపరిషత్ ఉన్న రాష్ట్రాల్లో విధాన పరిషత్ సభ్యులు తమలో ఒకరిని చైర్మన్గా, మరొకరిని డిప్యూటీ చైర్మన్గా ఎన్నుకుంటారు.

❑ చైర్మన్ పదవి ఖాళీ అయినప్పుడు, చైర్మన్ సమావేశాలకు హాజరుకాలేనప్పుడు డిప్యూటీ చైర్మన్, చైర్మన్ బాధ్యతలను నిర్వహిస్తారు.

❑ చైర్మన్, డిప్యూటీ చైర్మన్ పదవులు ఖాళీగా ఉంటే చైర్మన్ విధులు నిర్వహించేందుకు తాత్కాలిక చైర్మన్ను గవర్నర్ నామినేట్ చేస్తారు.

❑ విధానపరిషత్‌లో కూడా ఆరుగురు ప్యానెల్ చైర్మన్లు ఉంటారు.

చైర్మన్, డిప్యూటీ చైర్మన్ల తొలగింపు: విధాన పరిషత్ చైర్మన్, డిప్యూటీ చైర్మన్ కింది

సందర్భాల్లో పదవులు కోల్పోతారు.

❑ విధాన పరిషత్ సభ్యత్వం రద్దు అయినప్పుడు,

❑ తమ పదవులకు రాజీనామా చేసినప్పుడు. ఇలాంటి సందర్భాల్లో చైర్మన్ తన రాజీనామాను డిప్యూటీ చైర్మన్‌కు; డిప్యూటీ చైర్మన్ తన రాజీనామాను చైర్మన్‌కు పంపాలి.

❑ మెజారిటీ సభ్యులు తీర్మానం ద్వారా చైర్మన్, డిప్యూటీ చైర్మన్లను తొలగించవచ్చు.

శాసనసభ అధిపతులను తొలగించే తీర్మానం - అధ్యక్షస్థానం: విధానసభ, విధాన పరిషత్

అధ్యక్ష, ఉపాధ్యక్షులను తొలగించాలంటే సంబంధిత సభల్లో 14 రోజుల ముందుగా తీర్మానాన్ని ప్రవేశపెట్టాలి. సభాధిపతులను తొలగించే తీర్మానంపై చర్చ జరుగుతున్న సందర్భంలో వారు అధ్యక్ష స్థానంలో ఉండకూడదు. అంటే- స్పీకర్, డిప్యూటీ స్పీకర్, చైర్మన్, డిప్యూటీ చైర్మన్లకు సంబంధించి ఎవరినైనా తొలగించాలనే తీర్మానంపై చర్చ జరిగేటప్పుడు ఎవరిపై తీర్మానాన్ని ప్రవేశపెట్టారో వారు సమావేశానికి అధ్యక్షత వహించకూడదు. అయితే... తమను తొలగించడానికి ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానంపై జరిగే చర్చలో వారు పాల్గొనవచ్చు. ప్రసంగించవచ్చు. తీర్మానంపై జరిగే ఓటింగులో కూడా పాల్గొనవచ్చు. అయితే.. మొదట ఓటింగు జరిగినప్పుడు ఓటు హక్కును వినియోగించుకోకుండా, తీర్మానానికి అనుకూలంగా, ప్రతికూలంగా సమానమైన ఓట్లు వచ్చినప్పుడు టై బ్రేకర్‌గా వినియోగించుకునే అవకాశం ఉండదు.

గమనిక: తమను తొలగించే తీర్మానాలపై కాకుండా ఇతర సందర్భాల తీర్మానాలలో సభాధిపతులు మొదటిసారిగా ఓటింగ్‌లో పాల్గొనకూడదు. ఇతర సందర్భాలలో ఒక

తీర్మానానికి అనుకూలంగా, ప్రతికూలంగా సమానమైన ఓట్లు వచ్చినప్పుడు మాత్రమే టై బ్రేకర్‌గా ఓటుహక్కును వినియోగించుకోవాలి. దీనినే కాస్టింగ్ ఓటు, నిర్ణయాత్మక ఓటు అంటారు.

సభాధిపతుల అధికారాలు - విధులు

❑ సభా కార్యకలాపాలను అధ్యక్షత వహించి, నిర్వహించడం.

❑ వివిధ రకాల తీర్మానాలకు అనుమతినివ్వడం

❑ కోరం లేనప్పుడు, సభలో క్రమశిక్షణకు భంగం కలిగి సభా కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం కష్టమయినప్పుడు సభను

తాత్కాలికంగా వాయిదావేయడం.

కోరం: సభా కార్యక్రమాలు జరగడానికి కావాల్సిన కనీస సభ్యుల సంఖ్యను కోరం అంటారు.

ఆయా సభల్లోని మొత్తం సభ్యుల సంఖ్యలో కనీసం పదో వంతును కోరంగా పరిగణిస్తారు.

విధానసభ లేదా విధానపరిషత్‌లో సభ్యుల సంఖ్య కోరం కంటే తక్కువగా ఉన్నట్లు

సభాధ్యక్షుడు గమనిస్తే వెంటనే సభను వాయిదావేయాలి.

❑ తీర్మానాలు, బిల్లులు ప్రవేశపెట్టినప్పుడు వాటికి అనుకూలంగా, ప్రతికూలంగా సమానమైన ఓట్లు వచ్చినప్పుడు సభాధిపతులు తమ నిర్ణయాత్మక ఓటు ద్వారా ఏదో ఒక పక్షాన్ని గెలిపించి, ప్రతిష్టంభనను తొలగిస్తారు.

❑ సభ్యులు సమర్పించిన రాజీనామా పత్రాన్ని పరిశీలించి, ఆమోదించడం లేదా

తిరస్కరించడంపై నిర్ణయం తీసుకుంటారు.

❑ ఒక బిల్లు ద్రవ్య బిల్లు అవునా? కాదా? అనే విషయాన్ని విధానసభ స్పీకర్ ధ్రువీకరిస్తారు.

శాసనసభ సభ్యత్వం కోల్పోవడం: కింది సందర్భాలలో శాసనసభ లేదా శాసనమండలి సభ్యుల సభ్యత్వం రద్దవుతుంది.

❑ కేంద్ర ప్రభుత్వ లేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఉద్యోగి అయినప్పుడు.

❑ మతిస్థిమితం కోల్పోయిన వ్యక్తిగా న్యాయస్థానం అనర్హుడని తీర్పు చెప్పినప్పుడు.

❑ భారతీయ పౌరులుకానివారు, లేదా స్వచ్ఛందంగా మరో దేశ పౌరసత్వాన్ని పొందినప్పుడు.

❑ సభ అనుమతి లేకుండా వరుసగా 60 రోజులు శాసనసభ సమావేశాలకు హాజరుకానప్పుడు.

ద్వంద్వ సభ్యత్వం - సభ్యత్వం కోల్పోవడం: ద్వంద్వ సభ్యత్వం ఫలితంగా కూడా శాసనసభల్లో సభ్యత్వాన్ని కోల్పోతారు.

❑ ఏ వ్యక్తి ఒకే సమయంలో విధానసభ, విధానపరిషత్లలో సభ్యుడై ఉండకూడదు.

రెండింటిలో సభ్యత్వం ఉంటే ఏదో ఒక

పదవికి రాజీనామా చేయాలి. రాజీనామా చేయకుంటే గవర్నర్ ఒక కాలపరిధిని నిర్ణయించి, ఆ తర్వాత అతడి సభ్యత్వాన్ని రద్దుచేస్తారు.

❑ ఏ వ్యక్తి ఒకే సమయంలో రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ రాష్ట్ర శాసనసభల్లో సభ్యుడై ఉండకూడదు. ఒకవేళ సభ్యుడుగా ఉంటే ఏదో ఒక శాసనసభ స్థానం తప్ప మిగతా స్థానాలకు రాజీనామా చేయాలి. లేకుంటే ఒక కాల పరిధిని నిర్ణయించి, ఆ వ్యక్తి సభ్యత్వాలన్నింటినీ కోల్పోయే విధంగా రాష్ట్రపతి ఉత్తర్వులు జారీచేస్తారు.

పార్టీ ఫిరాయింపులు - సభ్యత్వం కోల్పోవడం: ఏ పార్టీకి చెందిన శాసనసభ్యుడైనా

పార్టీఫిరాయింపుల నిరోధక చట్టం ప్రకారం కింది కారణాలవల్ల సభ్యత్వాన్ని కోల్పోతాడు.

❑ స్వచ్ఛందంగా తన పార్టీకి రాజీనామా చేసినప్పుడు.

❑ ఎన్నికైన స్వతంత్ర అభ్యర్థి (ఇండిపెండెంట్) ఏదైనా రాజకీయ పార్టీలో చేరినప్పుడు.

❑ నామినేట్ అభ్యర్థి ఆరునెలల తర్వాత ఏదైనా రాజకీయ పార్టీలో చేరినప్పుడు. ఆరునెలల లోపల రాజకీయ పార్టీలో చేరితే సభ్యత్వం రద్దుకాదు.

❑ రాజకీయ పార్టీల ఆదేశాలకు విరుద్ధంగా ఓటు వేయడం, ముందస్తు అనుమతి లేకుండా ఓటింగ్లో పాల్గొనకపోవడం, హాజరుకాకపోవడాన్ని 15 రోజుల లోపల పార్టీ క్షమించకపోతే సభ్యత్వం రద్దవుతుంది.

పార్టీ ఫిరాయింపుల చట్టం: 52వ రాజ్యాంగ సవరణ ద్వారా 1985లో రాజ్యాంగంలో X

షెడ్యూల్ను చేర్చారు. ఇందులో పార్టీ ఫిరాయింపుల చట్టం గురించి ఉంది.

❑ ఎవరైనా సభ్యుడు పార్టీ ఫిరాయించారా లేదా అనే సమస్య తలెత్తినప్పుడు దానిని

పరిష్కరించే అధికారం సంబంధిత సభాధ్యక్షుడికే ఉంటుంది.

గమనిక: పార్టీ ఫిరాయింపులు కాకుండా ఇతర కారణాలవల్ల ఒక వ్యక్తి శాసనసభ సభ్యుడిగా కొనసాగేందుకు అర్హుడా, కాదా అనే విషయం వివాదాస్పదమైనప్పుడు ఆ అంశంపై గవర్నరు నిర్ణయం తీసుకుంటారు.

విధాన సభ - విధాన పరిషత్

సభాధిపతుల పోలికలు, భేదాలు

రాజ్యాంగంలోని 178 అధికరణ విధానసభ స్పీకర్, డిప్యూటీ స్పీకర్ల ఎన్నిక గురించి తెలియజేస్తే, 182 అధికరణ విధానపరిషత్ చైర్మన్, డిప్యూటీ చైర్మన్ల ఎన్నిక గురించి తెలియజేస్తుంది.

❑ తాత్కాలిక సభాధిపతులను గవర్నర్ నియమిస్తే, ప్యానెల్ స్పీకర్లను స్పీకర్, ప్యానెల్ చైర్మన్లను చైర్మన్ నియమిస్తారు.

❑ ఉప సభాపతులు తమ రాజీనామా లేఖలను సభాపతులకు, సభాపతులు తమ రాజీనామా లేఖలను ఉప సభాపతులకు పంపాలి.

❑ సభాపతి, ఉప సభాపతి పదవులకు ఖాళీ ఏర్పడితే తాత్కాలిక సభాపతులను గవర్నర్ నియమిస్తారు. సభాపతి, ఉప సభాపతి సమావేశాలకు అందుబాటులో లేకపోతే ప్యానెల్ స్పీకర్లు సమావేశాలు నిర్వహిస్తారు. వీరిని సంబంధిత సభాపతి నియమిస్తారు.

❑ మెజారిటీ సభ్యుల తీర్మానం ద్వారా శాసనసభ అధి పతులు, ఉప సభాధిపతులను తొలగిస్తారు.

❑ సభాపతులు లేదా ఉప సభాపతులు తమను తొలగించే తీర్మానంపై మొదటిసారిగా ఓటింగ్లో పాల్గొనవచ్చు. అయితే ఇతర తీర్మానాల విషయంలో మొదటిసారిగా ఓటింగ్లో పాల్గొనకూడదు.

❑ సభాపతులు లేదా ఉప సభాపతులు తమను తొలగించే తీర్మానం విషయంలో సమానమైన ఓట్లు వచ్చినప్పుడు ఓటు హక్కును వినియోగించుకోకూడదు. ఇతర తీర్మానాల విషయంలో సమాన ఓట్లు (తీర్మానానికి అనుకూలంగా, వ్యతిరేకంగా) వచ్చినప్పుడు నిర్ణయాత్మక ఓటు హక్కును వినియోగించుకుంటారు.

❑ పార్టీ ఫిరాయింపుల ఫలితంగా శాసనసభ్యుల అనర్హతలను సభాధిపతులు నిర్ణయిస్తే, ఇతర కారణాలతో శాసనసభ్యుల అనర్హతలను గవర్నరు నిర్ణయిస్తారు.

❑ విధానసభలో సభాధిపతి కావాలంటే కనీసం 25 ఏళ్ల వయసుండాలి. విధానపరిషత్లో సభాధిపతి కావాలంటే కనీసం 30 ఏళ్లుండాలి.

❑ ఎన్నికైన స్వతంత్ర అభ్యర్థి ఏదైనా రాజకీయ పార్టీలో ఎప్పుడు చేరినా సభ్యత్వం కోల్పోతాడు. అదే నామినేటెడ్ అభ్యర్థి ఆరునెలల్లోగా ఏదైనా పార్టీలో చేరితే సభ్యత్వం కోల్పోడు.

❑ ఆంధ్రప్రదేశ్ విధానసభ మొదటి స్పీకర్ అయ్యేవర కాళేశ్వరరావు, ఆంధ్రప్రదేశ్ విధానపరిషత్ మొదటి చైర్మన్ మాడపాటి హనుమంతరావు.

❑ భారతదేశంలో మొదటి మహిళా విధానసభ స్పీకర్ షానోదేవి కాగా, ఆంధ్రప్రదేశ్లో మొదటి మహిళా విధానసభ స్పీకర్ ప్రతిభాభారతి.

❑ భారతదేశంలో అత్యధిక కాలం విధాన సభ స్పీకర్గా పనిచేసినవారు అబ్దుల్ హసీం హలీమ్ కాగా ఆంధ్రప్రదేశ్లో అత్యధిక కాలం విధానసభ స్పీకర్గా పనిచేసింది బీవీసుబ్బారెడ్డి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ - స్పీకర్లు

- ❑ ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి మొదటి స్పీకర్ ఎస్.వెంకటరామయ్య
- ❑ ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి రెండో, చివరి స్పీకర్ ఆర్.లక్ష్మీనరసింహదొర
- ❑ హైదరాబాద్ రాష్ట్ర మొదటి, చివరి స్పీకర్ కాశీనాథరావు వైద్య.
- ❑ ఆంధ్రప్రదేశ్ మొదటి స్పీకర్- అయ్యదేవరకాళేశ్వరరావు
- ❑ ఆంధ్రప్రదేశ్ రెండో స్పీకర్- బీవీ సుబ్బారెడ్డి
- ❑ ఆంధ్రప్రదేశ్ మొదటి మహిళా స్పీకర్- ప్రతిభాభారతి
- ❑ ఆంధ్రప్రదేశ్ లో అత్యధిక కాలం స్పీకర్ గా పనిచేసింది- బీవీ సుబ్బారెడ్డి
- ❑ ఆంధ్రప్రదేశ్ లో తక్కువకాలం స్పీకర్ గా పనిచేసింది- ఎ.ఈశ్వరరెడ్డి
- ❑ ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రస్తుత స్పీకర్- కోడెల శివప్రసాద రావు
- ❑ తెలంగాణా ప్రస్తుత మరియు మొదటి స్పీకర్ - మధుసూదనాచారి
- ❑ భారతదేశంలో ఎక్కువసార్లు, ఎక్కువకాలం స్పీకర్ గా పనిచేసింది- అబ్దుల్ హాసిం హలీమ్ (పశ్చిమబెంగాల్)
- ❑ భారతదేశంలో మొదటి మహిళా విధానసభ స్పీకర్- షానోదేవి (హర్యానా)

విధాన పరిషత్ - చైర్మన్లు

¤ విధానపరిషత్ మొదటి చైర్మన్- మాడపాటి హనుమంతరావు

¤ విధానపరిషత్ రెండో చైర్మన్- గొట్టిపాటి బ్రహ్మయ్య

¤ 1985లో ఆంధ్రప్రదేశ్ విధానపరిషత్ రద్దు సమయంలో విధానపరిషత్ చైర్మన్- సయ్యద్ ముఖిర్షా

¤ ఆంధ్రప్రదేశ్ విధాన పరిషత్ చైర్మన్గా, విధానసభ స్పీకర్గా పనిచేసిన ఏకైక వ్యక్తి పిడతల రంగారెడ్డి. ఆయన 1968-72 మధ్య విధానపరిషత్ చైర్మన్గా, 1972-74 మధ్య విధానసభ స్పీకర్గా పనిచేశారు.

